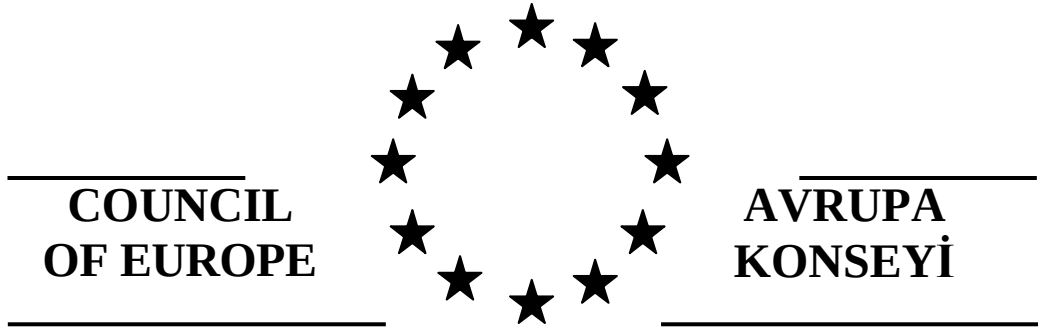

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

ERBEY – TÜRKİYE

(Başvuru no. 29188/02)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ (Esasa ilişkin)

STRAZBURG

10 Mart 2009

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Bu dava, T.C. vatandaşı Cemil Erbey (“başvuran”) tarafından Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, 23 Mayıs 2002 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme’nin (“Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AIHS”) 34. maddesi uyarınca yapılan 29188/02 numaralı başvuru sonucu görülmektedir.

Başvuran İzmir Barosu avukatlarından E. Şahin tarafından temsil edilmektedir.

Başvuran 21 Ağustos 2008 tarihinde vefat etmiş, mirasçıları Hatice Erbey, Mehmet Erbey ve Emine Sönmez (Erbey) davayı sürdürmek istediklerini bildirmişlerdir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

1926 doğumlu başvuran İzmir’de ikamet etmiştir.

Başvuran 23 Şubat 1998 tarihinde V.G.’nin varislerinden bir arsa (İzmir’in Menemen ilçesindeki Ulucak Köyü’nde 536 no’lu arsa) satın almıştır.

Tarım Bakanlığı (“Bakanlık”) 13 Temmuz 1999 tarihinde, 1966 yılından beri 536 no’lu arsanın kendi zilyetliğinde bulunduğu iddiasıyla, başvuranın tapusunun iptal edilerek, arsanın Hazine adına tescil edilmesi istemiyle Menemen Asliye Hukuk Mahkemesi’nde dava açmıştır. Bakanlık öncelikli olarak 2942 Sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun 38. maddesine dayanmıştır. Bakanlık ayrıca 1966 yılında sözkonusu arazinin kamulaştırıldığını ve V.G.’nin bunun için tazminat aldığını, ancak, tapu sicilinin idari bir hata nedeniyle değiştirilmediğini iddia etmiştir.

Menemen Asliye Hukuk Mahkemesi 20 Aralık 2000 tarihinde Tarım Bakanlığı’nın talebini kabul etmiş, 2942 Sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun 38. maddesi uyarınca arsanın Hazine adına tescil edilmesine karar vermiştir. İlk derece mahkemesi, kararında, bakanlığın yirmi yıldan fazla süredir bu arsaya zilyet olduğunu, başvuranın arsayı satın aldığı anda bu gerçeği bildiğini kaydetmiştir.

Başvuran itiraz etmiştir.

Yargıtay 17 Eylül 2001 tarihinde 20 Aralık 2000 tarihli kararı onamıştır.

Başvuran 17 Eylül 2001 tarihli kararın düzeltilmesini talep etmiştir.

Yargıtay 24 Aralık 2001 tarihinde başvuranın talebini reddetmiştir.

Yargıtay’ın kararı 4 Ocak 2002 tarihinde başvurana tebliğ edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi 10 Nisan 2003 tarihinde 2942 Sayılı Kanun’un 38. maddesini iptal etmiştir.

HUKUK

I. DAVADA BULUNMA HAKKI (LOCUS STANDI)

AİHM başvuranın 21 Ağustos 2008 tarihinde vefat ettiğini, varisleri Hatice Erbey, Mehmet Erbey ve Emine Sönmez (Erbey)'in başvuruyu devam ettirme isteğinde olduklarını ifade ettiklerini kaydeder. Hükümet başvuranın varislerinin AİHM önüne çıkmalarına itiraz etmemiştir. Sonuç olarak AİHM bu varislerin başvuranın yerine mevcut davayı sürdürmelerine karar vermiştir. Öte yandan başvuran olarak Cemil Erbey'e atıfta bulunulmaya devam edilecektir.

II. AİHS'YE EK 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran tazminat ödenmeden arsasından mahrum edilmesinin AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesini ihlal ettiğinden şikayetçi olmuştur.

Hükümet bu argümana itiraz etmiştir.

A. Kabuledilebilirlik

AİHS'nin 35. maddesinin 3. fıkrası çerçevesinde bu şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka bir gerekçe altında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

Hükümet davaya konu arsanın 1966 yılında kamulaştırıldığını, arsanın o zamanki sahibi V.G.'ye tazminat ödendiğini ileri sürmüştür. Başvuranın satın almasından çok önce gerçekleştirilen bu kamulaştırma karşısında, Hükümet, başvuranın sözkonusu arsaya ilişkin meşru mülkiyet hakkının hiçbir zaman bulunmadığını savunmuştur. Hükümet iddialarını desteklemek için, V.G.'yi kamulaştırma kararından ve ilgili tazminatın bir bankaya yatırılacağından noter aracılığıyla haberdar eden 13 Eylül 1966 tarihli bir belge sunmuştur.

Başvuran bu savlara itiraz etmiştir. Kamulaştırma tazminatının bankaya yatırılmaması nedeniyle, arsanın kamulaştırılmasının Hükümet'in öne sürdüğü gibi tamamlanmadığını, dolayısıyla tapu sicilinin Hazine adına değiştirilmediğini savunmuştur.

AİHM, öncelikle, dava konusu arsanın kamulaştırıldığını iddia etmesine rağmen, Hükümet'in, kamulaştırma işleminin sonuçlandırmak üzere herhangi bir ödeme yapıldığına ilişkin hiçbir delil sunmadığını gözlemler. AİHM, bu koşullarda, Menemen Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 20 Aralık 2000 tarihli kararı öncesinde tapu sicilindeki arsa sahibi statüsünü göz önünde bulundurarak, dava konusu arsanın Bakanlık tarafından herhangi bir zaman diliminde fiilen kamulaştırıldığı sonucuna varılması için delil bulunmadığına kanaat getirmiştir.

İkinci olarak, AİHM, Menemen Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 1966 yılında kamulaştırma gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini göz önünde bulundurmaksızın, arsanın Hazine adına tescil edilmesi kararını verirken 2942 Sayılı Kanun'un 38. maddesinden başka bir gerekçeye dayanmadığını gözlemler. Bu koşullarda, AİHM, Menemen Asliye Hukuk Mahkemesi'nin kararına kadar, başvuranın dava konusu arsanın yasal sahibi olduğu ve salt 2942 Sayılı

Kanun'un 38. maddesine dayanılarak AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi anlamında arsasından mahrum edildiği sonucuna varır.

Bu bağlamda, AİHM, 2942 Sayılı Kanun'un 38. maddesine göre, mülkten mahrum kalındığı için yapılan tazminat başvurularının kamulaştırmasız el atmadan itibaren yirmi yıl içinde gerçekleştirilmesi gerektiğini kaydeder. Ulusal mahkemelerin bu maddeyi geriye dönük olarak uygulamaları nedeniyle, başvuran tapusunun iptali için alabileceği her türlü tazminat olasılığından mahrum edilmiştir. Bu noktada, AİHM, işbu başvurunun kendisine iletilmesinden sonra, 2942 Sayılı Kanun'un 38. maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edildiğini gözlemler. 10 Nisan 2003 tarihli bu kararda, Anayasa Mahkemesi, kamulaştırmasız el atmaya karşı, hak düşürücü sürenin geçmesiyle, taşınmaz malikinin her türlü dava açma hakkının engellenmesinin ve taşınmazın idareye geçmesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna hükmetmiştir. Ayrıca, AİHM'nin içtihadına atıfta bulunarak, bireyleri mülkiyet ve tazminat haklarından keyfi olarak mahrum etmenin hukuk devleti ilkesine aykırı olduğuna karar vermiştir.

AİHM, Anayasa Mahkemesi'nin kararını göz önünde bulundurur ve gerekçesini kabul eder. Bununla beraber, Anayasa Mahkemesi'nin kararının geriye dönük olarak uygulanmadığını, bu nedenle başvurana AİHS'nin muhtemel ihlalinin etkilerini telafi edebilecek bir prosedür sağlamadığını kaydeder. Sonuç olarak, AİHM, meselenin AİHS'nin 37/1(b) maddesi anlamında çözülmediği kanısına varır (bkz. *Börekçioğulları (Çökmez) ve Diğerleri*).

AİHM, 2942 Sayılı Kanun'un 38. maddesinin başvuranın davasına uygulanmasının, başvuranın tapusunun iptalinden ötürü tazminat alma olasılığından mahrum kalmasıyla sonuçlandığı kanısındadır. Böyle bir müdahale, sözkonusu tarihte yürürlükte olan mevzuata uygun olmasına karşın, kamu yararının gerekleri ile mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesi hakkının korunması arasında muhafaza edilmesi gereken adil dengeyi koruyabilecek tazminat işlemi uygulanmadığından, ancak keyfi olarak tanımlanabilir (bkz. *Akıllı - Türkiye*, 71868/01).

Buna göre, AİHM, AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

"Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder."

A. Tazminat

Başvuran maddi tazminat olarak 6.500.000 Euro (EUR) talep etmiştir. Talebini destekleyici hiçbir belge sunmamıştır.

Hükümet bu talebe itiraz etmiştir.

Mevcut dava koşullarında Savunmacı Devlet ile başvuranlar arasında olası bir uzlaşma ihtimalini göz önünde bulunduran AİHM, 41. maddenin uygulanması için gerekli şartların oluşmadığına ve bu aşamada saklı tutulmasının uygun olacağına kanaat getirmektedir.

B. Yargılama gideri

Başvuran yargılama giderleri için tazminat talep etmemiştir. Buna göre bu başlık altında tazminat ödenmez.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuranın varisleri Hatice Erbey, Mehmet Erbey ve Emine Sönmez (Erbey)'in başvuranın yerine mevcut davayı *sürdürmelerine*;
2. Başvurunun *kabuledilebilir olduğuna*;
3. AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. 41. maddenin uygulanmasına ilişkin şartların oluşmadığına, buna göre,
 - (a) Bu hususun *saklı tutulmasına*;
 - (b) Hükümet ve başvuranların, AİHS'nin 44/2 maddesi uyarınca kararın tebliğinden itibaren altı ay içinde bu mesele hakkındaki görüşlerini yazıyla kendisine bildirmeye ve bilhassa aralarında varacakları her türlü uzlaşmadan kendisini haberdar etmeye *davet edilmesine*;
 - (c) Sonraki sürecin *saklı tutulmasına* ve gerektiğinde daire başkanının izlenecek süreci belirlemeye *yetkili kılınmasına*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar, İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 10 Mart 2009 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Sally Dollé
Zabıt Katibi Yardımcısı

Françoise Tulkens
Başkan